משנה

סוּכָּה הַמְּדוּבֶּלֶת להלן תבאר הגמרא מה היא, וְשֶׁצִּילָּתָהּ מְרוּבָּה מֵהַמָּתָהּ – שיש בגגה יותר סכך מאויר, כְּשֵׁרָה. סוכה שמחמת שהניח עליה הרבה סכך הִיא מְעוּפָּה כְּמִין בַּיִת – שהסכך שלה עב וצפוף מאד ונראה כתקרת הבית, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַכּוֹכָבִים נִרְאִין מְתוֹכָהּ מרוב עובי הסכך כְּשֵׁרָה, ואין לפוסלה משום שהיא נראית כבית ואין בה היכר סוכה.

גמרא

מפרשת הגמרא: מַאי סוכה מְדוּבֶּלֶת שהכשירה המשנה. אָמַר רַב, סוּכָּה עֲנָנִיָּה – סוכה שהסכך שלה מועט ויש בה אויר הרבה, אך אין בה שלשה טפחים רצופים ללא סכך. וּשְׁמוּאֵל אָמַר, קָנֶה עוֹלֶה וְקָנֶה יוֹרֵד – סוכה שאין קני הסכך מונחים בשוה זה אצל זה, אלא הניח קנה אחד למטה וקנה אחד למעלה בכל הסוכה, ומתוך כך נבנסת החמה לסוכה, וחמתה מרובה מצילתה. וחידשה המשנה שכל שאילו היו הקנים מונחים בשוה היתה צילתה מרובה מחמתה, רואים כאילו אכן מונחים כך והסוכה כשירה. מבארת הגמרא את המשנה לדברי רב ושמואל: רַב תָּנֵי חֲדָא – פירש שהרישא של המשנה אמרה רק דין אחד. וּשְׁמוּאֵל תָּנֵי תַּרְתֵּי – פירש שהרישא של המשנה אומרת שני דינים. מבארת הגמרא: רַב תָּנֵי חֲדָא ומפרש, מה ששנינו 'סוּכָּה מְדוּבֶּלֶת' שמאי פירושה של מְדוּבֶּלֶת, מְדוּלְדֶּלֶת – שסככה מועט, ופירשה המשנה שדינה שֶׁאִם עדיין צִילָּתָהּ מְרוּבָּה מַחֲמָתָהּ כְּשֵׁרָה, ואין חוששים שמא תבוא הרוח ותמעט את צילתה ותרבה את חמתה. וּשְׁמוּאֵל תָּנֵי תַּרְתֵּי ומפרש, דְּמַאי פירושה של מְדוּבֶּלֶת, מְבוּלְבֶּלֶת דהיינו קנה עולה וקנה יורד, וְתַרְתֵּי – שני דינים קָתָנֵי ברישא של המשנה, דין אחד שסּוּכָּה מְבוּלְבֶּלֶת כְּשֵׁרָה, ודין נוסף שסוכה ענייה שהסכך שלה מועט, אם צִילָּתָהּ מְרוּבָּה מַחֲמָתָהּ כְּשֵׁרָה.

אָמַר אַבָּיֵי, לֹא שָׁנוּ במשנה לפי דברי שמואל שסוכה מבולבלת כשרה, ורואים כאילו הקנים העליונים והתחתונים מונחים בשוה, אֶלָּא כְּשֶׁאֵין בֵּין זֶה לָזֶה – בין הקנים העליונים לתחתונים מרחק שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, שכיון שיש ביניהן פחות משלושה טפחים, שייך בהם דין לבוד, והרי הם כסכך אחד, אֲבָל אִם יֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים פְּסוּלָה, שאי אפשר לומר בהם לבוד, והרי חמתה של הסוכה מרובה מצילתה.

אָמַר רָבָא, אֲפִילּוּ יֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים נַמִּי לֹא אָמְרָן שהסוכה פסולה, אֶלָּא כְּשֶׁאֵין בְּגָגוֹ – ברוחב כל קנה מהקנים העליונים טֶפַח, שאז אין בו שיעור שיהא חשוב אהל לומר בו חבוט רמי, אֲבָל אִם יֵשׁ בְּגָגוֹ טֶפַח, הסוכה כְּשֵׁרָה אף אם הקנים העליונים רחוקים יותר משלושה טפחים מהתחתונים, משום דְּאָמְרִינַן חָבוֹט רָמֵי – השלך את הקנה העליון לאויר שתחתיו ויהא הכל כסכך אחד.

רב מביא ראיה לדבריו: אָמַר רָבָא, מָנָא אָמִינָא לָהּ – מהיכן למדתי דין זה דְּכִי אֵית בֵּיהּ טֶפַח – שדווקא כשיש בקנה העליון רוחב טפח אָמְרִינַן חָבוֹט רָמֵי, וְכִי לֵית בֵּיהּ רוחב טפח לֹא אָמְרִינַן חָבוֹט רָמֵי, מהא דְּתָנֵן, קוֹרוֹת הַבַּיִת – קורות שעליהם עומדים הנסרים של תקרת הבית שהיא רצפת העלייה [שעל גבי הבית], וְקורות הָעֲלִיָּה – קורות שעליהם עומדים הנסרים של תקרת העלייה שֶׁאֵין עֲלֵיהֶם נסרים וּמַעֲזִיבָה – טיט שנותנים על התקרה, וְהֵן – הקורות של הבית ושל העלייה מְכוּוָּנוֹת – עומדות זו כנגד זו קורה כנגד קורה ואויר כנגד אויר, ומאהילות זו על זו, טוּמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן – אם יש טומאה תחת אחת מקורות הבית, תַּחְתִּיָּה טָמֵא – כל הכלים שנמצאים תחת אותה הקורה התחתונה על פני כל אורכה טמאים, שכיון שהיא רחבה טפח כמבואר להלן, היא מביאה את הטומאה לכל מה שתחתיה. אבל כלים הנמצאים תחת שאר קורות הבית טהורים, שאין הקורות האחרות מאהילות על הטומאה ויש הפסק בינם לבין קורה זו, וכן כלים הנמצאים מעל קורה זו כנגד הקורה העליונה טהורים, כיון שהקורה התחתונה רחבה טפח, חוצצת בפני הטומאה. ואם הטומאה נמצאת בֵּין הַתַּחְתּוֹנָה לָעֶלְיוֹנָה – על גבי אחת מקורות הבית מתחת לקורות העלייה, בֵּינֵיהֶן טָמֵא – כל הכלים שנמצאים בין קורת הבית שעליה נמצאת הטומאה לבין קורת העלייה שמעליה, טמאים, מפני שקורת העלייה שרחבה טפח מאהילה על הטומאה, ומביאה אותה לכל אורך הקורה. אבל כלים הנמצאים מעל קורת העלייה או מתחת לקורת הבית טהורים, כיון שהן רחבות טפח וחוצצות בפני הטומאה. ואם היתה הטומאה עַל גַּבֵּי הָעֲלִיּוֹנָה – קורת העלייה, כְּנֶגְדָּהּ עַד לָרָקִיעַ טָמֵא – שאין דבר החוצץ בפניה והטומאה עולה עד לרקיע, אבל תחתיה טהור, כיון שהיא רחבה טפח וחוצצת בפני הטומאה. הָיוּ הָעֲלִיּוֹנוֹת כְּבֵין הַתַּחְתּוֹנוֹת – שלא היו קורות העלייה עומדות מכוונות כנגד קורות הבית, אלא היו מכוונות נגד הרווח שבין קורות הבית, טוּמְאָה תַּחְתֵּיהֶן – אם היתה טומאה תחת אחת מקורות הבית, תַּחַת כּוּלָּן טָמֵא – כל הכלים הנמצאים מתחת לכל קורות הבית טמאים, משום שאומרים חבוט רמי – השלך את קורות העלייה לבין הקורות התחתונות, ונעשה כל הבית כמקורה, ולכן הטומאה מתפשטת בכולו. אך מעל הקורות התחתונות טהור, כיון שהם רחבות טפח וחוצצות בפני הטומאה. ואם היתה הטומאה עַל גַּבֵּיהֶן – על גבי קורות הבית או על גבי קורות העלייה, כְּנֶגְדָּן עַד לָרָקִיעַ טָמֵא – משום שאין מעליהן דבר החוצץ בפני הטומאה והיא עולה עד לרקיע. אך תחתיהן טהור כיון שהם רחבות טפח וחוצצות בפני הטומאה. וְתָנֵי עֻלָּה בברייתא, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – באיזה אופן מיירי כל המשנה, בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן – בקורות התחתונות רוחב טֶפַח. וּבאויר שבֵּינֵיהֶן – שבין קורה לקורה מהתחתונות [והוא גם שיעור הקורות העליונות] יש פּוֹתֵחַ טֶפַח – שיעור טפח, שבאופן זה יש לקורות דין אהל להעביר את הטומאה תחת כל הקורה, ולחצוץ בפני הטומאה שלא תעלה מעל הקורה, ובשאין הקורות מכוונות יש בזה דין חבוט רמי, אֲבָל אם אֵין באויר שבֵּינֵיהֶן – שבין קורה לקורה מהקורות התחתונות פּוֹתֵחַ טֶפַח, וממילא גם בקורות העלייה שמעל האויר אין רוחב טפח, אין אומרים חבוט רמי אף שאין הקורות מכוונות זו כנגד זו, ולכן אם היתה הטּוּמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן – מקורות הבית, תַּחְתֶּיהָ – רק מה שנמצא תחת אותה קורה טָמֵא, שקורות הבית רחבות טפח והקורה מביאה את הטומאה לכל אורכה, אבל שאר הבית טהור, שכיון שאין אומרים חבוט רמי אין כל הבית מקורה כאוהל אחד. וכלי הנמצא בֵּינֵיהֶן – בין קורות הבית לקורות העלייה כשהקורות מכוונות זו כנגד זו, טהור, כיון שקורות הבית רחבות טפח וחוצצות בפני הטומאה, וְכן כשאין הקורות מכוונות, כלי שנמצא עַל גַּבֵּיהֶן – על גבי אותה קורה שהטומאה תחתיה טָהוֹר, מפני שקורות הבית רחבות טפח וחוצצות בפני הטומאה. אַלְמָא – הרי מבואר, דִּכְי אֵית בֵּיהּ – בקורות העליונות רוחב טֶפַח, אָמְרִינַן חָבוֹט רָמֵי, וְכִי לֵית בֵּיהּ בעליונות רוחב טֶפַח, לֹא אָמְרִינַן חָבוֹט רָמֵי, שְׁמַע מִינַּהּ ויש ללמוד מכאן גם לסכך הסוכה, שאם הקנים העליונים למעלה משלשה אינם רחבים טפח, הסוכה פסולה, ואם הם רחבים טפח כשרה.

הגמרא מביאה קושיא על דברי רבא: וְתֵיתִיב רַב כַּהֲנָא וְקָאָמַר לְהָא שְׁמַעְתָּא – ושנה את דברי רבא אלו שלמד מדיני טומאה לדיני סוכה, שרק כשיש בעליונות רוחב טפח אומרים חבוט רמי, ואם אין בעליונות רוחב טפח אין אומרים חבוט רמי. אָמַר לֵיהּ רַב אַשִׁי לְרַב כַּהֲנָא, וְכָל הֵיכָא דְּלֵית בֵּיהּ טֶפַח לֹא אָמְרִינַן חָבוֹט רָמֵי – וכי למדים מטומאה לשאר דברים שלא אומרים חבוט רמי כשאין בקורה העליונה רוחב טפח, וְהָא תַּנְיָא, קוֹרָה הַמונחת על פתח המבוי להתירו בטלטול, וְיוֹצְאָה מִכּוֹתֶל זֶה וְאֵינָהּ נוֹגַעַת בְּכוֹתֶל אַחֵר שכנגדו, אלא רחוקה ממנו מעט, וְכֵן אם הניח בפתח המבוי שְׁתֵּי קוֹרוֹת, אַחַת יוֹצְאָה מִכּוֹתֶל זֶה וְאַחַת יוֹצְאָה מִכּוֹתֶל אַחֵר בנגדה, וְאֵינָן נוֹגְעוֹת – הקורות זוֹ בָּזוֹ, אם יש פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טפחים בין הקורה לכותל או לקורה שכנגדה, נחשב החלל כאילו סתום מדין לבוד, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת, אולם אם יש שְׁלֹשָׁה טפחים בין הקורה לכותל או לקורה שכנגדה, צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת כדי שיהיו הקורות מעל כל פתח המבוי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,

אם יש אויר פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה טפחים בין הקורה לכותל או בין קורה לקורה, אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת, משום שלדעתו עד ארבעה טפחים נחשב כסתום מדין לבוד, אבל אם יש בין הקורות אויר אַרְבָּעָה טפחים, אין כאן קורה כשרה, וְצָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת כדי להתיר את המבוי.

ממשיכה הברייתא: וְכֵן שְׁתֵּי קוֹרוֹת הַמִּתְאִימוֹת – שהניח במבוי שתי קורות צמודות זו בצד זו וְלֹא פָּחוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ וְלֹא פָּחוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ – שאין בכל אחת מהקורות רוחב טפח, אֲפִילּוּ כשהן סמוכות זו לזו יש בהם רוחב מספיק כדי שיהיו מְקַבְּלוֹת אָרִיחַ לְרָחְבּוֹ טֶפַח – דהיינו שהם רחבות יחד טפח, שהם יכולים להחזיק את האריח כשהוא עומד לרוחבו, אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת, משום שהם מצטרפות ויש כאן קורה המתירה את המבוי, וְאִם לָאו – אם אין בשני הקורות יחד רוחב טפח, צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת כדי להתיר את המבוי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אף אם אין בשני הקורות יחד רוחב טפח, מכל מקום אִם מְקַבְּלוֹת אָרִיחַ לְאָרְכּוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים – אם כשירחיקו את הקורות זו מזו, ויניחו את האריח על הקורות לאורכו שהוא שלושה טפחים, יהיו הקורות חזקות כדי לקבל את כובד האריח, אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת, וְאִם לָאו – שהקורות אינם חזקות כדי שיוכלו לשאת את כובד האריח, צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת.

דין נוסף בקורת המבוי: הָיוּ הקורות אַחַת לְמַעְלָה וְאַחַת לְמַטָּה – שכשהניח את הקורות במבוי לא הניחם בגובה שווה, אלא הניחם אחת למעלה ואחת למטה ולכן אינם יכולות לקבל אריח, רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אם כשיהיו שוות יוכלו לקבל אריח, רוֹאִין – מחשיבים את הקורה הָעֶלְיוֹנָה כְּאִילּוּ הִיא מונחת לְמַטָּה – לצד הקורה התחתונה ושווה לה, וְאוֹ שרואים אֶת הקורה הַתַּחְתּוֹנָה כְּאִילּוּ הִיא מונחת לְמַעְלָה – לצד הקורה העליונה ושווה לה, ולכן המבוי מותר בטלטול, שהרי הוא כמי שיש לו שני קורות המונחות בשווה. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תֶּהֱא הקורה הָעֶלְיוֹנָה מונחת בגובה שְׁלֹשָׁה מֵעֲשָׂרִים אַמָּה מהקרקע, משום שמעל עשרים אמה אינו מקום הכשר קורה, וְכן שלא תהיה הקורה הַתַּחְתּוֹנָה מונחת בגובה שְׁלֹשָׁה מֵעֲשָׂרָה טפחים לארץ, משום שאין מחיצה בפחות מעשרה, ואם אחת מהם מונחת מחוץ למקום הכשרה, אף אם נחבר את הקורות, יהיו במקום שאינו ראוי להנחת קורה ולא יתירו את המבוי.

רב אשי מבאר את קושייתו על רבא: רבי יוסי ברבי יהודה, אמר שאם אחד מהקורות היה מחוץ למקום הכשרה, לא מועיל בו שיאמרו שרואים כאילו הוא מונח ליד הקורה האחרת, ומשמע הָא זֶה וָזֶה – אם היו שני הקורות בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים אמה לקרקע, אפילו אם העליונה עומדת סמוך לעשרים אמה, והתחתונה עומדת סמוך לעשרה טפחים ומרוחקות הרבה זה מזה, אֲמַרְתִּן חֲבוֹט רָמֵי ורואים כאילו שהם עומדות בשווה, וְאַף עַל גַּב שבברייתא מדובר דְּלֵית בֵּיהּ טֶפַח – שאין ברוחב הקורה טפח, שהרי משום כך צריך לצרף הקורות ולא מספיקה קורה אחת, וקשה לשיטת רבא שאמר שרק כשיש בעליונה רוחב טפח אמרינן חבוט רמי. אָמַר לֵיהּ רב כהנא לרב אשי, טעמו של רבי יוסי ברבי יהודה המכשיר את הקורות אף שאינם שוות זו לזו, אינו מדין חבוט רמי, אלא מדין לבוד, וּתְרֵיץ וְאֵימָא הָכִי – תפרש כך את דבריו, רואים את הקורה העליונה כאילו היא למטה ואת הקורה התחתונה כאילו היא למעלה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תֶּהֱא הקורה הָעֶלְיוֹנָה גבוהה לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרִים אמה מהארץ, אֲלָא בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים אמה, וְהקורה הַתַּחְתּוֹנָה תהיה סְמוּכָה לָהּ בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טפחים, שכיון שיש ביניהם מרחק פחות משלשה טפחים, נחשבות לקורה אחת מדין לבוד, אִי נַמִּי בִּלְבַד שֶׁלֹּא תֶּהֱא הקורה הַתַּחְתּוֹנָה מונחת בגובה שלְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טפחים לארץ, אֲלָא לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טפחים, וְהקורה הָעֶלְיוֹנָה תהיה סְמוּכָה לָהּ בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טפחים, אֲבָל אם יש בין הקורות אויר שְׁלֹשָׁה טפחים, לא שייך בהם דין לבוד לחברם, וּבֵין דְּלֵית בֵּיהּ – בקורה העליונה שיעור רוחב טֶפַח, לֹא אָמְרִינַן שיש להכשירה משום חֲבוֹט רָמֵי. ואתי שפיר הברייתא כדברי רבא, שרק כשיש בהן רוחב טפח אמרינן חבוט רמי, אך אם יש בהם פחות מרוחב טפח לא אמרינן חבוט רמי.

שנינו במשנה: וְשֶׁצֵּילָתָהּ מְרוּבָּה מֵחַמָּתָהּ כְּשֵׁרָה: מדייקת הגמרא מלשון המשנה, דווקא סוכה שצילתה מרובה מחמתה כשרה, הָא כְּדֵי חֲדָדֵי – אבל אם החמה והצל שווים, הסוכה פְּסוּלָה. מקשה הגמרא: וְהָא תְּנַן בְּאִידָּךְ פִּירְקִין – הרי לעיל בפרק ראשון (ב.) שנינו במשנה וְשֶׁחַמָּתָהּ מְרוּבָּה מִצִּילָתָהּ פְּסוּלָה, ומשמע מזה שדווקא כשחמתה מרובה מצילתה פסולה, הָא כְּדֵי חֲדָדֵי – אבל אם החמה והצל שווים, הסוכה כְּשֵׁרָה, ואם כן סותרות המשניות זו לזו. מתרצת הגמרא: לֹא קַשְׁיָא, כָּאן – במשנתנו שמשמע מלשונה שאם החמה והצל שווים הסוכה פסולה, היינו שהם שווים מִלְּמַעְלָה – שהניח אויר כשיעור הסכך, ולכן הסוכה פסולה, כיון שאם למעלה החמה והצל שווים, בידוע שהחמה מרובה למטה, משום שהחמה נראית בארץ יותר רחבה ממקומה שלמעלה, וכיון ששיעורה למעלה שווה לשיעור הסכך, נראית החמה למטה יותר משיעור הצל שעושה הסכך. כָּאן – במשנה לעיל שמשמע שאם החמה והצל שווים הסוכה כשרה, היינו שהם שווים מִלְּמַטָּה – כלומר שבתוך הסוכה שווה הצל עם החמה, אם כן בוודאי שלמעלה הסכך מרובה ולכן כשרה. אָמַר רַב פָּפָּא, חַיֵּינוּ דְּאָמְרֵי אִינְשֵׁי – זהו מה שמורגל בפי האנשים לומר, כְּזוּזָא מִלְּעֵיל – כשיש נקב בגג ברוחב זוז, כְּאִימְּתָרָא מִלְּתַחַת – נראית החמה הנכנסת בנקב בארץ מרובה כרוחב סלע. וכן מבואר מדברי המשנה ששיעור החמה שלמטה הוא יותר משיעור המקום הפנוי מסכך שלמעלה.

שנינו במשנה: סוכה הַמְעוּפָּה כְּמִין בַּיִת אף על פי שאין הכוכבים נראים מתוכה כשירה: תָּנוּ רַבָּנָן – שנינו בברייתא, סוכה הַמְעוּפָּה – ששכבה עבה כְּמִין בַּיִת, אַף עַל פִּי שֶׁמרוב עובי הסכך אֵין הַכּוֹכָבִים נִרְאִין מִתּוֹכָהּ, כְּשֵׁרָה. ואם שכבה עב כל כך עד שאֵין כּוֹכְבֵי חַמָּה – וזהר החמה כשהיא זורחת ביום נִרְאִין מִתּוֹכָהּ, בַּיִת שַׁמַּאי פּוֹסְלִין, כיון שאינה דומה לסוכה, שאפילו וזהר החמה אינו נראה בתוכה. וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין, שסוברים שאף על פי כן היא סוכה.

משנה

הָעוֹשֶׂה סוּכָתוֹ בְּרֹאשׁ הָעֲנָלָה, אף על פי שאינה קבועה במקום אחד אלא מיטלטלת, אוֹ העושה סוכתו בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה שהוא המקום הגבוה של הספינה, אף על פי שכיון שאין הרים ובתים מסביבה מצויות שם רוחות חזקות שעלולות לעקור את הסוכה, הסוכה כְּשֵׁרָה, כיון שלסוכה די בדירת עראי. וְכן עוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב – מותר לעלות לסוכות אלו שבראש העגלה או הספינה ביום טוב. העושה סוכתו בְּרֹאשׁ הָאֵילָן – שתיקן מקום באילן שקרקע הסוכה יהיה מונח על האילן, ועשה שם מחיצות והניח סכך, אוֹ עַל גַּבֵּי גָּמָל – שבנה את כל הסוכה על גבי הגמל, שגבו רחב ואפשר לבנות עליו כשיעור הכשר סוכה שהוא שבעה טפחים, כְּשֵׁרָה הסוכה להשתמש בה בחול המועד, וְאולם אֵין עוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב, משום שגזרו חכמים שאסור לעלות לאילן בשבת ויום טוב גזירה שמא יתלוש ממנו, וכן אסרו לעלות על גבי בעלי חיים בשבת וביום טוב, שמא יתלוש ענף מהאילן כדי להנהיג את הבהמה. אך בדיעבד אם עבר ועלה עליה, יצא ידי חובתו. ואם עשה שְׁתַּיִם בָּאִילָן וְאַחַת בִּידֵי אָדָם – שרוב קרקעית הסוכה נשענת על האילן, ועשה מסביב בראש האילן שתי מחיצות לסוכה, ובצד השלישי נשענת הקרקעית על דופן שבנה מהארץ, וכן המשיך דופן זו גם מעל קרקע הסוכה עשרה טפחים, כדי שתשמש גם לדופן. אוֹ אפילו אם רוב הקרקעית אינה עומדת מכח האילן, אלא שְׁתַּיִם בִּידֵי אָדָם וְאַחַת בָּאִילָן – שעשה שתי דפנות שתחילתן בארץ, ועליהם נשענת קרקעית הסוכה, ורק צד אחד נשען על האילן, הסוכה כְּשֵׁרָה, וְאֵין עוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב, שעדיין הוא משתמש באילן, שהרי אם ינטל האילן תיפול קרקעית הסוכה, שהרי אינה יכולה לעמוד על ידי הדפנות שבידי אדם. אבל אם עשה שָׁלֹשׁ בִּידֵי אָדָם וְאַחַת בָּאִילָן – ששלוש דפנות עשויות מהארץ ועליהם נשענת קרקעית הסוכה, ורק צד רביעי נשען על האילן, כְּשֵׁרָה וְעוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב, כיון שיכולה הסוכה לעמוד אף בלא תמיכת האילן, לא נחשב העולה לה משתמש באילן.